

UDC 37.013.43

COMPETENCE APPROACH IN THE PROFESSIONAL TRAINING OF QUALIFIED NURSES**КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ КВАЛІФІКОВАНОЇ МЕДИЧНОЇ СЕСТРИ****Boreiko L.D.***PhD, Associate Professor
Department of Nursing
and Higher Nursing Education***Semenenko S.B.***PhD, Associate Professor
Department of Physiology***Timofiychuk I.R.***PhD, Associate Professor
Department of Physiology
Higher State Educational Establishment
Of Ukraine «Bukovinian State Medical University»,
Chernivtsi, Ukraine***Борейко Л.Д.***к.мед.н, доцент
Кафедра догляду за хворими та вищої
медсестринської освіти***Семененко С.Б.***к.біол.н, доцент
Кафедра фізіології ім. Я.Д. Кіршенблата***Тимофійчук І.Р.***к.мед.н, доцент
Кафедра фізіології ім. Я.Д. Кіршенблата
ВДНЗ України «Буковинський державний
медичний університет»
Чернівці, Україна*

Abstract: The article reveals the essence of the notion of "competence approach" in the system of higher professional education. The analyses of the basic concepts of pedagogy «competency» and «competence» is given. The attention is focused on the integral, special and professional competences of the future specialist. The importance of a teachers in formation students' professional competencies in specialty 223 "Nursing" of the educational degree is determined - the bachelor.

Keywords: competence, competency, competence approach, educational process, bachelor of nursing, higher education, quality of preparation.

Анотація: У статті розкривається сутність поняття "компетентнісний підхід" в системі вищої професійної освіти. Проведено аналіз ключових понять педагогіки – "компетенція" та "компетентність". Звернуто увагу на інтегральну, спеціальні та фахові компетентності майбутнього фахівця. Розглядається роль викладачів у формуванні фахових компетенцій студентів спеціальності 223 "Медсестринство" освітнього ступеню – бакалавр.

Ключові слова: компетенція, компетентність, компетентнісний підхід, навчальний процес, бакалавр медсестринства, вища освіта, якість підготовки.

Вступ. Сучасний розвиток нашої країни зумовлюють формування нових вимог до освітньої сфери. Провідна ідея сучасної освіти виражена у спробі привести у відповідність професійну освіту й потреби ринку праці, пов'язати результати освіти з очікуваними результатами розвитку особистості студента. На розв'язання цих завдань спрямований компетентнісний підхід [1, 1-2]. Компетентнісний підхід в освіті, у якому системоутворювальною освітньою метою визнають формування в молодого покоління здатності до ефективної дії, заснованої на загальнолюдських етичних нормах, сьогодні набуває в світі дедалі більшого поширення, оскільки спрямований на досягнення кінцевої мети освіти: перехід від теоретичних знань до фахової компетентності [1, 1-2; 3, 63].

Питання застосування компетентнісного підходу ґрунтовно розглянуто у навчальних працях Г. Зайчука, Е. Зеєра, Д. Заводчикова, Н. Мурованої, О. Пометун, М. Пустогого, М. Сосніна, Н. Табачук, М. Філатова, А. Хуторського, Ю. Швалба та ін. Розгляду змісту, структури, формування компетентності майбутніх фахівців присвячені праці І. Драч, Г. Єльнікової, І. Зимньої, О. Овчарук, В. Маслова та ін. [4, 12; 5, 155].

Метою цієї роботи є розгляд ролі компетентнісного підходу в організації навчального процесу професійної підготовки майбутніх медичних сестер-бакалаврів.

Результати. Динамічний розвиток світової спільноти, запровадження новітніх технологій у багатьох сферах людського життя вимагає підготовки компетентного, кваліфікованого, конкурентоспроможного медичного працівника, який повинен володіти новітніми інформаційними технологіями, мати комунікативні вміння, вміти трансформувати отримані знання в інноваційні технології та працювати в команді, мати навички самостійного отримання знань і підвищення кваліфікації, бути здатним до ефективної діяльності на рівні світових стандартів [3, 64].

Одним із шляхів вирішення зазначеної проблеми є оновлення вищої освіти, перенесення уваги з процесу навчання на його результат, орієнтація змісту й організації навчання на компетентнісний підхід і пошук ефективних механізмів його запровадження. Компетентнісний підхід переміщує акценти з процесу накопичення нормативно визначених знань, умінь і навичок в площину формування й розвитку в студентів здатності практично діяти і творчо застосовувати набуті знання і досвід у різних ситуаціях. Це вимагає від викладача змістити акценти у своїй навчально-виховній діяльності з інформаційної до організаційно-управлінської площини. У першому випадку він відіграв роль «ретранслятора знань», а в другому – організатора освітньої діяльності. Змінюється й модель поведінки студента – від пасивного засвоєння знань до дослідницької

активної, самостійної та самоосвітньої діяльності. Тобто, засвоюються не готові знання, кимось запропоновані до засвоєння, а студент сам формулює поняття, необхідні для вирішення поставлених завдань. При такому підході, на нашу думку, навчальна діяльність набуває дослідного та практико-перетворюючого характеру, стаючи предметом засвоєння [6, 25-26].

Важливу роль у підготовці майбутніх медичних працівників, здатних до прийняття самостійних рішень, відповідальних за свою професійну діяльність відіграють викладачі, які володіють глибокими фаховими та психолого-педагогічними знаннями, орієнтуються у сучасних досягненнях науки та техніки, володіють методами наукового дослідження, засобами і методиками професійно-творчого розвитку і саморозвитку, керуються високоморальними життєвими принципами. Для цього постійно здійснюється моніторинг професійної компетентності викладачів, який включає організацію відвідувань занять досвідченими викладачами з подальшим їх аналізом і оцінюванням рівня професійної компетентності та проведеною необхідною корекцією. Показником педагогічної компетентності викладача є оцінка якості знань студентів, рівень їх вихованості, сформованість ціннісних життєвих орієнтирів.

Компетентність у освітній діяльності – сукупність взаємозв'язаних смислових орієнтацій, знань, умінь, навичок і досвіду діяльності студента по відношенню до певного кола об'єктів реальної дійсності, необхідних для здійснення особисто і соціально значущої продуктивної діяльності.

Термін "компетенція" використовується також для позначення інтегрованої характеристики якості випускника, є категорією результату освіти у вигляді досвіду чотирьох типів: досвіду пізнавальної діяльності, зафіксованого у формі знань; досвіду здійснення відомих способів діяльності у формі умінь діяти за зразком; досвіду творчої діяльності у формі умінь приймати ефективні рішення в проблемних ситуаціях; досвіду здійснення емоційно-ціннісних ставлень у формі особистісних орієнтацій.

Компетентність – сукупність знань і умінь, необхідних для ефективної професійної діяльності: вміння аналізувати, передбачати наслідки професійної діяльності, використовувати інформацію. Професійна компетентність складається з певних компетентностей і є результатом опанування відповідними компетенціями.

В існуючих визначеннях підкреслюються наступні сутнісні характеристики компетентності: ефективне використання здібностей, що дозволяє плідно здійснювати професійну діяльність згідно вимогам робочого місця; володіння знаннями, уміннями і здібностями, необхідними для роботи за фахом при одночасній автономності і гнучкості в частині рішення професійних проблем; розвинена співпраця з колегами і професійним міжособистісним середовищем; інтегроване поєднання знань, здібностей і установок, оптимальних для виконання трудової діяльності в сучасному виробничому середовищі; здатність робити що-небудь добре, ефективно в широкому форматі контекстів з високим ступенем саморегулювання, саморефлексії, самооцінки; швидкою, гнучкою і адаптивною реакцією на динаміку обставин і середовища [6, 28-31].

Таким чином, під компетенцією розуміється наперед задана вимога (норма) до освітньої підготовки студента, а під компетентністю – вже сформована його особистісна якість (сукупність якостей) і мінімальний досвід по відношенню до діяльності в заданій сфері.

Компетентнісний підхід – це спрямованість навчального процесу на формування та розвиток в особистості системи ключових (опираються на діяльнісні процеси в контексті структури діяльності людини) і фахових (загально- та спеціально-фахових)

компетенцій, тобто дозволяє використовувати студенту засвоєні фундаментальні знання, вміння та навички, а також способи діяльності для вирішення практичних і теоретичних проблем, що виникають у процесі його професійної діяльності.

Професійна підготовка фахівців на основі компетентнісного підходу передбачає оновлення змісту, форм та методів професійно-зорієнтованого навчання, координацію навчально-виховної діяльності, що спрямована на формування ринкових цінностей, конкурентоспроможності фахівця на сучасному ринку праці, його адаптацію до сучасних умов діяльності, готовність до розв'язання реальних професійних завдань і проблем.

У своїй діяльності кожний викладач має спиратись на компетентності, які визначені стандартом вищої освіти зі спеціальності 223 "Медсестринство" освітнього ступеню – "бакалавр", галузі знань – 22 "Охорона здоров'я" [2, 122].

У процесі підготовки бакалавра медсестринства використовується інтегральна компетентність: майбутній фахівець здатний вирішувати практичні проблеми і задачі діяльності у галузі охорони здоров'я із застосуванням положень, теорій та методів фундаментальних, медичних та клінічних наук в умовах комплексності та невизначеності. Загальні компетентності – це універсальні компетентності, які важливі для успішної подальшої професійної та соціальної діяльності майбутнього фахівця в різних галузях та для його особистісного розвитку. Під час підготовки бакалавра медсестринства застосовують наступні загальні компетентності: здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; здатність спілкуватися українською мовою як усно, так і письмово; здатність спілкуватися другою мовою; навички використання інформаційних та комунікативних технологій; вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми та приймати обґрунтовані рішення; навички міжособистісної комунікації, взаємодії; міжособистісна командна робота; здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів); прихильність безпеці; здатність до організації та планування. [2, 121-126].

Завдання майбутнього медика – бути професійно/фахово компетентним відповідно до європейських стандартів. Фахові компетентності – це компетентності, які є важливими для успішної професійної діяльності. Для спеціальності 223 «Медсестринство» використовуються наступні фахові компетентності: використання базових знань та практичних навичок при догляді за пацієнтами; здатність здійснювати організацію, впровадження та контроль медсестринського процесу за пацієнтами різного профілю; здатність здійснювати організацію, впровадження та контроль медсестринського процесу в паліативній та хоспісній допомозі; використання теоретичних знань та практичних умінь при організації надання медичної допомоги за принципом сімейної медицини; використання теоретичних знань та практичних навичок з медичної та соціальної реабілітації з метою відновлення здоров'я населення; здатність орієнтуватися у визначенні групової належності лікарських засобів, особливостях їх фармакокінетики та фармакодинаміки; здатність здійснювати організацію постачання та використання медичної та фармацевтичної продукції; здатність виявляти зв'язок клінічних проявів захворювань з результатами додаткових методів дослідження; використання сучасних знань організації охорони здоров'я в ринкових умовах та забезпечення її економічної ефективності; здатність до лідерства та управління; використання теоретичних знань та практичних умінь з клінічного медсестринства у внутрішній медицині, клінічного медсестринства в хірургії, клінічного медсестринства в педіатрії при наданні

медичної допомоги населенню в межах компетенції бакалавра медсестринства; здатність організувати та надавати невідкладну допомогу при різних гострих станах; здатність організувати та надавати невідкладну допомогу у мирний та воєнний час [2, 121-126].

Застосування компетентнісного підходу до підготовки фахівців припускає усвідомлення всіма суб'єктами освітнього процесу кінцевої мети своєї діяльності: підготовку фахівця, що володіє як ключовими, так і спеціальними професійними компетенціями, здатного вирішувати різноманітні задачі професійної практики, готового до інноваційної діяльності у фаховій сфері, має високу мотиваційну

спрямованість на високопродуктивну працю, усвідомлює суспільну значущість своєї професії [7, 54-55].

Висновки. 1. Компетентність студентів є одним з важливих показників якості освіти та педагогічного процесу у вищому навчальному закладі. 2. У своїй діяльності викладач має спиратись на стандарт вищої освіти зі спеціальності 223 «Медсестринство» освітнього ступеню – "бакалавр". 3. З позицій компетентнісного підходу рівень освіти визначається здатністю бакалавра медсестринства вирішувати проблеми різної складності на основі наявних знань та досвіду.

Referents:

1. Golovan' M. S. *Kompetentnisnij pidhid u procesi profesijnoi pidgotovki fahivciv u vishchih navchal'nih zakladah* / M. S. Golovan' // *Materiali III mizhvuzivs'koї naukovo-praktichnoi konferencii "Naukova diyal'nist' yak shlyah formuvannya profesijnih kompetentnostej majbut'nogo fahivcya"* – Sumi : SumDPU im. A. S. Makarenka, 2012. – S. 21-23.
2. Gordijchuk S.V. *Stvorennja standartiv novogo pokolinnya u zabezpechenni medichnoi osviti* // *Neperervna profesijna osvita: teoriya i praktika. Naukovo-metodichnij zhurnal (seriya: pedagogichni nauki)*. - Vipusk №1-2 (46-47), 2016. – S.121-126.
3. Zabloc'ka O. S. *Kompetentnisnij pidhid yak osvitnja innovacija: porivnyal'nij analiz* / O. S. Zabloc'ka // *Visnik ZHitomir's'kogo derzhavnogo universitetu. Pedagogichni nauki*. – Vipusk 40, 2008. – S. 63-68.
4. *Kompetentnisnij pidhid u suchasnij osviti: svitovij dosvid ta ukraїns'ki perspektivi: Biblioteka z osvitr'oi politiki / Pid zag. red. O.V.Ovcharuk*. – K.: "K.I.S.", 2004. – 112 s.
5. Lunyachek V. *Kompetentnisnij pidhid yak metodologija profesijnoi pidgotovki u vishchij shkoli* / V. Lunyachek. – *Publichne upravlinnja: teoriya ta praktika : zbirnik naukovih prac' Asociacii doktoriv nauk z derzhavnogo upravlinnja*. – H. : Vid-vo "DokNaukDerzhUpr". – Vipusk 1 (13), 2013. – S. 155-162.
6. Pobirchenko N. S. *Kompetentnisnij pidhid u vishchij shkoli: teoretichnij aspekt* / N.S. Pobirchenko // *Osvita ta pedagogichna nauka*. – 2012. – № 33 (152). – S. 24-31.
7. Trubachova S.E. *Umovi realizacii kompetentnisnogo pidhodu v navchal'nomu procesi* // *Kompetentnisnij pidhid u suchasnij osviti: svitovij dosvid ta ukraїns'ki perspektivi*. – K.: „K.I.S.“, 2004. – S.53-56.

THE FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF SPECIALISTS IN THE FIELD OF ECONOMICS

ФОРМИРОВАНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ КОМПЕТЕНЦИИ СПЕЦИАЛИСТОВ В ОБЛАСТИ ЭКОНОМИКИ

Vasichkina Olga Nikolaevna

candidate of pedagogical Sciences, associate Professor of foreign languages for Economics FSBEU "Rostov state economic University(RINH)"
B.Sadovaya st. 69, Rostov-on-Don, 344007

Васичкина Ольга Николаевна

к.п.н., доцент кафедры иностранных языков для экономических специальностей ФГБОУ ВО «РГЭУ(РИНХ)»
ул.Большая Садовая, 69, Ростов-на-Дону, 344007

Abstract: The article reveals the essence of the notion of "competence approach" in the system of higher professional education. The analyses of the basic concepts of pedagogy «competency» and «competence» is given. The attention is focused on the integral, special and professional competences of the future specialist. The importance of a teachers in formation students' professional competencies in specialty 223 "Nursing" of the educational degree is determined - the bachelor.
Keywords: competence, competency, competence approach, educational process, bachelor of nursing, higher education, quality of preparation.

Аннотация. Статья рассматривает профессиональные компетенции, необходимые для формирования профессионально-компетентного специалиста в области экономики. Каждая компетенция рассматривается автором с точки зрения её практического применения в будущей профессиональной деятельности. Показана взаимосвязь между знаниями, умениями и навыками, полученными в вузе, и практическими профессиональными компетенциями.

Ключевые слова. Экономика, профессиональная компетенция, навыки и умения, рынок труда, конкурентная среда, различные источники информации, управленческие навыки, профессиональное образование.